

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Δ. ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗΣ

Τέσσερις γωνίες
και
Επτά θανάσιμα αμαρτήματα

ΚΕΔΡΟΣ

Φίλιππος Δ. Δρακονταειδής: *Τέσσερις γωνίες και Επτά θανάσιμα αμαρτήματα*

ISBN 978-960-04-5293-8

Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διόρθωσης: Μαρία Σπανάκη

Επιμέλεια-Διόρθωση: Άγης Μπράτσος

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Φίλιππος Δ. Δρακονταειδής 2022*

© *Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2022*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

*Στη Νατάσσα, στον Διονύση, στη Ματούλα
και στην Τζούλια*

Ορισμένα πρόσωπα που εμφανίζονται στο κείμενο υπήρξαν στην πραγματικότητα. Οι σκέψεις και πράξεις που τους αποδίδονται ανήκουν στον συγγραφέα.

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΓΩΝΙΕΣ

Σκόρδο

Συγκομιδή σκόρδου.

Taqwm as-Sihha, Tacuinum sanitatis (11ος αιώνας)

Στον Γιόζεφ Ροι για τις Φράουλες

Η πόλη στην οποία γεννήθηκα βρισκόταν στην αυλή του σπιτιού, στριμωγμένη ανάμεσα στον κηπάκο, όπου το κουνέλι έσκαβε τρύπες, και στην καγκελόπορτα, που είχε ανοίξει τρίζοντας για να περάσει η μαμή φωνάζοντας «έχεις ζεστάνει το νερό;» και κοιτάζοντας επιτιμητικά τη θεία μου, η οποία κρατούσε στα απλωμένα χέρια της φρεσκοσιδερωμένες πετσέτες για την περίσταση και τρόμαξε: «Έχεις φάει σκόρδο, λέω!» Ο ήλιος σκαρφάλωνε στα κλαδιά των πεύκων της γειτονιάς συνοδεία τιτιβισμάτων σπουργιτιών – ήταν η εποχή τους –, γαλανός ουρανός αστραπές δεν φοβάται, τα σύννεφα σβησμένα με γομολάστιχα. Παρά την αγωνία του σύμπαντος κόσμου για την αναμενόμενη έξοδό μου στο φως, ο ημεροδείκτης κατάπινε αργά τις ώρες αχόρταγος. Γεννήθηκα, λοιπόν, γερός και αρτιμελής την ώρα που έκλωθε η μοίρα μου. Και ο πατέρας μπήκε στην κάμαρα τρεκλίζοντας, λίγο ψωμί είχε φάει, πολλά καρτούτσα μωσχάτο είχε πει, τόσες ώρες περίμενε στον κηπάκο να λάβει την ευχή των γειτόνων «να σου ζήσει, γουρλίδικο να είναι». Είχε υποσχεθεί στη φαμελιά του πως θα θυσίαζε το κουνέλι εφόσον η γυναίκα του θα γεννούσε γιο. Θα το έκανε σιφάδο με μπόλικο σκόρδο· του άρεσε να μαγειρεύει.

Στην ιδιαίτερη πατρίδα μου ζούσαν περίπου δέκα χιλιάδες άνθρωποι, επαρκές δείγμα της ανθρωπότητας. Οι μισοί – ή λίγο περισσότεροι – έτρεχαν εδώ και εκεί σαν κουνέλια και έσκαβαν τρύπες όπου σώριαζαν χαρτονομίσματα που είχαν μετρήσει και ξαναμετρήσει ολημερίς και ολοχρονίς φτύνοντας ανάμεσα στον δείκτη και στον αντίχειρα της δεξιάς, με την οποία έκαναν τον σταυρό τους. Οι άλλοι μισοί – ή λίγο λιγότεροι – περίμεναν να τελειώσει το μέτρημα των χαρτονομισμάτων για να πάρουν μερικά εκτός από εκείνα που έχωναν στην τσέπη με το αριστερό χέρι τους, μαθημένοι να πιστεύουν ότι έπεφταν στο μερτικό τους για τους κόπους τους, τους οποίους μετρούσε ο καθένας με τα ζύγια της δικαιοσύνης του. Κυκλοφορούσαν υποθέσεις και επιχειρήματα ότι πολλοί τεμπέλιαζαν και έγερνε η πλάστιγγα της τυφλής θεάς Δίκης, κάποιοι υπνοβατούσαν και την έφερναν στα ίσια επ' ολίγον, αρκετοί παντρεύονταν, ίσα βάρκα ίσα νερά, και έκαναν παιδιά· βιβλία και εφημερίδες κυκλοφορούσαν για να γίνεται κουβέντα, πολλοί κουβέντιαζαν για να ακούγονται και λίγοι σώπαιναν, επειδή η σιωπή είναι χρυσός. Μία η γλώσσα που ανακάτευε αυτό το χαρμάνι, πολλές οι λέξεις που χάνονταν στον δρόμο και δεν έβρισκαν πώς να γυρίσουν καθαρές στον τόπο τους επειδή οι άνθρωποι δεν πλένουν το στόμα τους πριν μιλήσουν.

Οι συμπατριώτες μου ήταν προικισμένοι άνθρωποι: ήξεραν πως καλό είναι να κρατάς μια γάτα για να φοβούνται τα ποντίκια ή να φτύνεις στον κόρφο σου για να μη σε πιάνει το μάτι. Όσοι λογάριάζαν πως δεν υπάρχει λόγος να κρατάς μια γάτα όταν μυρίζεις πως υπάρχουν ποντίκια που τρώνε το τυρί του άλλου και εκείνοι που ήξεραν να ξεματιάζουν, δίχως να λερώνουν τον κόρφο τους σταυροκοπούμενοι, είχαν πάρει στρατί το στρατί το μονοπάτι και ζούσαν σε πόλεις και χωριά του Παλαιού και του Νέου Κόσμου, χωμένοι όπου δεν βγαίνει ο ήλιος, μισεροί σαν

φεγγάρι στη χάση του. Υπήρχαν και κάποιοι, μετρημένοι στα πέντε δάχτυλα, που ήταν σπουδαίοι, είχαν κάνει όνομα, όπως η κότα κάνει το αυγό ή το αυγό την κότα.

Από την ιδιαίτερη πατρίδα μου κατάγεται ο εξαδάκτυλος που πουλάει για καινούργια παλιά καπέλα με φτερά στο Άνω Τυρόλο, τραγιάσκες που αντιγράφει ο Μπορσαλίνο, συντοπίτης μου και ο γεωμέτρης που έσπρωξε δεκάδες μέτρα πίσω τη θάλασσα στις Κάτω Χώρες, φυτεύοντας στην ακτή σπαράγγια αλατισμένα, που βεβαίως δεν έχουν φύρα, αφού διατηρούνται όπως ο αλατισμένος μπακαλιάρος. Όσο για επιστήμονες, ποιος δεν γνωρίζει τον Θαλή, που παραλίγο να χάσει τη ζωή του πέφτοντας σε ένα ξεροπήγαδο, ενώ μεσουνητός μελετούσε τον ουρανό με το κεφάλι ψηλά· πνιγόταν η φωνή του ανάμεσα στα καλέσματα των γρύλων και του γκίονη – κανείς δεν βρέθηκε εύκαιρος εκείνη τη νύχτα, όπου έλαμπαν τα αστέρια, να σταθεί στην τρύπα του ξεροπήγαδου να του υπαγορεύσει ο Θαλής από τον πάτο τα αποτελέσματα των ερευνών του για χάρη της Αστρονομίας. Και πάνω από όλους εκείνος που ξεκίνησε πεζός, έφτασε ως το Αζούμ της Αιθιοπίας, διάβασε τις γραφές στους πανύψηλους οβελίσκους του τόπου με δάσκαλο τον Μπεφεκάντου Τερέφε και πέθανε στον γυρισμό, αφήνοντας κληρονομιά στους ανθρώπους το αγώνισμα της πεζοπορίας δίχως ανάπαυλα επί έξι τέρμινα το λιγότερο.

Σε αυτούς και όχι σε όλους εκείνους που αναφέρονται στους εκατόν δεκατρείς τόμους της Παγκόσμιας Εγκυκλοπαίδειας Πολιτισμού η πατρίδα μου έχει αφιερώσει δεντροστοιχίες, παγκάκια, παιδικές χαρές, σιδηροδρομικούς σταθμούς, ποτάμια και λιμάνια σε τέσσερις ηπείρους, προγραμματίζοντας να επεκτείνει τη φήμη τους ακόμα και στην Αυστραλία, στην πέμπτη ήπειρο, όταν με το καλό επιβεβαιωθεί πως η Αυστραλία υπάρχει. Για να διατηρείται νωπή στη μνήμη μας αυτή η πολύπλευρη προσφορά

της πατρίδας μου στην ανθρωπότητα, οι Αρχές τύπωσαν τραπουλόχαρτα με τις μορφές των σπουδαίων τέκνων της, πενήντα τέσσερις επιλεγμένες μορφές τον αριθμό, αν λάβουμε υπόψη μας τους δύο τζόκερ για τους οποίους λανθάνουν σοβαρές πληροφορίες περί της συμβολής τους στον πολιτισμό γενικώς, έτσι που μπορεί να ταιριάζουν με το ένα ή το άλλο τραπουλόχαρτο, από τη στιγμή κατά την οποία οι τράπουλες χρησιμοποιούνται για τυχερά παιχνίδια, όπως ξερή, βίδα, χαρακίρι, μπόμπα, είκοσι ένα, και άλλα, αντί να είναι εποπτικά όργανα εκπαίδευσης των νέων και δείγματα επιβράβευσης της σοφίας ενηλίκων και γερόντων.

Είμαστε αυτό που λένε τζογαδόροι. Οι Ευρωπαίοι λένε πως είμαστε απατεώνες. Μήπως αυτοί δεν έχουν τραπουλόχαρτα; Μήπως δεν παίζουν και αυτοί «εδώ παπάς, εκεί παπάς, πού είναι ο παπάς;» Παίζουν τον παπά περισσότερο χρόνια από εμάς και έχουν μάθει να τον βρίσκουν. Εγώ ποτέ δεν βρήκα πού ήταν ο παπάς και έχασα όλα τα μετρητά μου. Τα είχα μαζέψει μαθητευόμενος φορτώνοντας το κατακαλόκαιρο από τα χωράφια στα μουλάρια τα καρπούζια που ο θείος μου – αδελφός της μάνας μου – ο αγωγιάτης έφερνε μια φορά την εβδομάδα, κάθε Πέμπτη, στο κέντρο της πόλης προς πώληση στην υπαίθρια αγορά και με παρότρυνε να χαρτοπαίζω στο Καφενείο των Εμπόρων για να μαθαίνω κόλπα ώστε να με κλέβουν εκεί, να μην τριγυρίζω στους δρόμους και μου κλέψουν τα αγιόπαιδα το κομπόδεμά μου, ώσπου να επιστρέψει εκείνος από τις δουλειές του το δειλινό, να ζέψει τα μουλάρια και να πάρουμε στρατί το στρατί τον δρόμο για τα σπίτια μας στη σκοτεινιά της νύχτας, ασφαλείς αφού δεν σηκώναμε το κεφάλι για να προσέχουμε τα αστέρια όπως έκανε ο Θαλής. Τα μουλάρια γνώριζαν τον δρόμο και τα ακολουθούσαμε στα τυφλά.

Πέρασαν λίγα χρόνια για να καταλάβω το δίδαγμα του

θείου μου «Τετάρτη και Παρασκευή τα νύχια σου μην κόψεις, την Κυριακή να μη λουστείς αν θέλεις να προκόψεις, τη Δευτέρα και την Τρίτη κάνε τις δουλειές στο σπίτι». «Όπως βλέπεις», έλεγε, «οι μέρες που περισσεύουν είναι η Πέμπτη και το Σάββατο. Το Σάββατο είναι αργία. Αφού ο Δημιουργός και Πλάστης μας αναπαύεται όπως οι Εβραίοι, αναπαυόμαστε και εμείς, οπότε δεν μένει παρά η Πέμπτη για τον εαυτό μας». Και πέρασαν άλλα τόσα χρόνια για να καταλάβω πως την Πέμπτη, αφού είχε ξεπουλήσει τα ζαρζαβατικά και τα καρπούζια στην υπαίθρια αγορά ως το απομεσήμερο, ο θεός μου βούλιαζε ανάμεσα στα σκέλια της ζωντοχήρας εξαδέλφης του πατέρα μου η οποία τον κρατούσε ώρες εκεί στα ωκεάνια βάθη της και τον ανέσυρε μισοπνιγμένο για να ανανήψει ως την επόμενη Πέμπτη του Θεού. Τη γνώρισα τη ζωντοχήρα εξαδέλφη του πατέρα μου όταν είχε φυτρώσει το μουστάκι μου, ένα ψυχοσάββατο. «Να με λες θεία», μου είπε όπως στεκόταν όρθια στην πόρτα του σπιτικού της ανάμεσα στις γλάστρες με τα βασιλικά και τις αρμπαρόριζες, κρατώντας στο δεξί χέρι ένα ποτήρι νερό και στο αριστερό ένα πιατάκι με ένα λουκούμι. «Αν θέλεις δεύτερο λουκούμι», μουρμούρισε χαμηλώνοντας τα μάτια για να μη με τρομάξει, «έλα μέσα να το πάρεις».

Από τα απανωτά ψυχοσάββατα εκείνου του κατακαλόκαιρου άρχισα να μετρώ τις εποχές. Από εκείνο το πρώτο ψυχοσάββατο άρχισε ο χρόνος, οπότε τον Αύγουστο τα φύλλα των δέντρων έπιαναν να κιτρινίζουν, ο ζεστός αέρας τα σκόρπιζε στα κουρεμένα σιταροχώραφα, τα αμπελόφυλλα έγερναν στο κοτσάνι τους, τα μαστάρια των τσαμπιών σκούραιναν, οι κολοκύθες φούσκωναν απλωμένες στο χώμα, οι ντοματιές έβγαζαν εκείνη τη μυρωδιά που ακουγόταν σαν ιδρώτας της θείας ανάμεσα σε βελάσματα προβατίνων, όσο οι γίδες πιάνονταν από θάμνα και χαμόδεντρα να μασουλίσουν κλαράκια. Ως τα τέλη του Σεπτέμ-

βρη τα λιανά άχυρα που είχαν ξεμείνει στα σιταροχώραφα σέρνονταν ως τα μονοπάτια – τρίβονταν κάτω από τις πατημασιές μας –, τα πρωτοβρόχια χρωμάτιζαν σκούρα τη γη, ο ήλιος έκαιγε ακόμα· λοξός ήδη και κατακίτρινος έσερνε το σούρουπο στην κόκκινη δύση του και πρόβαλλε το χάραμα σαν ασημένια πιατέλα γεμάτη χοντρή ζάχαρη που στραφτάλιζε κάτω από τις πρώτες ακτίνες της μέρας. Τότε ήταν η εποχή για να ψήνουμε πατάτες στη θράκα. Μύριζε φωτιά, κάρβουνο, καμένα φλούδια, καιψαλισμένες μυρμηγκοφωλιές, στα δασάκια έστεκαν τρυγόνια να ξαποστάσουν, παίρνοντας τον δρόμο για τον νότο, ενώ ο βοριάς λύγιζε τη φλόγα της φωτιάς μας.

Τον Οκτώβρη και Νοέμβρη τα οργώματα άνοιγαν στενά αυλάκια στο χώμα. Θα έλεγες πως χτένια περνούσαν ανάμεσα στα κατσαρά μαλλιά της γης και τα ίσιωναν, όπως έκαναν οι κοπέλες, ίσα ίσα ζωγραφισμένες ολόρθες στο μέσο των ανοιχτών παραθυριών που έκλειναν ύστερα αργά, όπως τα βάσανά μας, στολισμένα με κοφτά κεντήματα καμωμένα με το βελονάκι. Κλεινόμαστε τότε όλοι στα σπίτια μας· ήταν η Σαρακοστή πριν από τα Χριστούγεννα. Αρχίζε να πέφτει χιόνι που έλιωνε με τον ήλιο· σωριαζόταν σιγά σιγά όσο ο ουρανός σκεπαζόταν από σύννεφα που χαμήλωναν και σκίζονταν περνώντας ανάμεσα από τα γυμνά κλαδιά των φυλλοβόλων δέντρων που ήταν ριζωμένα στις πλαγιές των λόφων. Τότε ακούγαμε ποιος διάβαινε στις στράτες, μια και το χιόνι έτριζε επειδή είχε παγώσει, ανάβαμε το τζάκι, μας γλύκαινε η ζέστη και, ανάμεσα στον ύπνο και στον ξύπνο, λέγαμε ιστορίες, επειδή το φως της μέρας ήταν λίγο και το σκοτάδι της νύχτας πολύ και αδιαπέραστο.

Εκείνα τα χρόνια της νεότητάς μου κανείς δεν είχε προβλέψει το κακό, παρ' όλο που το είχε μέσα του από πάππου προς πάππου, αν πιστέψουμε τα άπιστευτα που προφήτευε η τυφλή Βουλ-

γάρα Μπάμπα Βάνγκα, που την αποκαλούσαν Νοστράδαμο των Βαλκανίων. Ούτε το είδε κανείς να έρχεται, αφού ο χειμώνας είχε κλείσει δρόμους και παράδρομους, όπως οι τοίμπλες στα βλέφαρα κλείνουν τα μάτια. Όμως, για να δοκιμαστεί, είπαν οι κάτοικοι της πόλης, η πίστη του καντηλανάφτη, επειδή εκείνος είχε ακούσει άπειρες φορές κατά τη Θεία Λειτουργία πως άγνωστες – πίστευε και μη ερεύνα – οι βουλές του Κυρίου, η κοιλιά του τουμπάνιασε, πρήστηκε, γεμάτη αέρα κοπανιστό που δεν έφευγε ούτε από το στόμα ούτε από πίσω του – ημέρα Τετάρτη ήταν και δεν είχε κόψει τα νύχια του, ίσως την Τρίτη είχε κάνει τη δουλειά στη γυναίκα του και είχε κοιμηθεί βαριά. Καθώς ξεπρόβαλε από το κονάκι του, μέρα ασυννέφιαστη και ηλιόλουστη, για να πάει εγκαίρως στην εκκλησία, ένιωσε πως ακροπατούσε στον χιονισμένο δρόμο· άρχισε να υψώνεται αργά, λες και το πρωινό αγιάζι τον είχε αρπάξει από τις μασχάλες και τον ανασήκωνε. Όσπου να φτάσει στην πλατεία, εκεί όπου τα παραπαίδια ξεχιόνιζαν τα πεζοδρόμια και οι μαγαζάτορες ξεσκόνιζαν τηνπραμάτεια τους, τίναζε σπασμωδικά τα πόδια του μια σπιθαμή πάνω από το πλακόστρωτο και κουνούσε τα χέρια του, σαν να φοβόταν ότι θα έπεφτε και έψαχνε να πιαστεί από τον αέρα, που τον πήγαινε κατά εδώ και κατά εκεί, όπως μακρύ σώβρακο πιασμένο με μανταλάκια σε σκοινί μπουγάδας. Όσπου να βγει από την πλατεία, είχε ανέβει μια οργιά ψηλότερα· κωπηλατούσε με τα χέρια του διάπλατα θέλοντας να αποφύγει να πέσει σε τοίχο, φώναζε «βοήθεια» προσευχόμενος μεγαλοφώνως, αλλά ακουγόταν σαν βουλωμένη μπουρού αναπόφευκτου ναυαγίου.

Για να λέμε την αλήθεια, το πλήθος είχε μαζευτεί κιόλας και έσπευδε προς το μέρος του κρατώντας θυμιατήρια και σκοινιά με γάντζους στην άκρη, μήπως κατάφερνε να τον γραπώσει και να τον προσγειώσει. Όμως εκείνος ανέβαινε, έβλεπε τα παράθυρα των σπιτιών να ανοίγουν και να δείχνουν τα απόκρυφά τους,

κι έκλεινε τα μάτια του για να μη σκανδαλίζεται από τα άπρεπα του κόσμου. Είχε φτάσει πάνω από τις χιονισμένες σκεπές και απολάμβανε τη θέα της πόλης, που κανένas πριν από αυτόν δεν είχε δει να στραφταλίζει καλυμμένη από το χιόνι σε όλη της την έκταση, τα χωράφια του Φλεβάρη, που, κι αν φλεβίσει, καλοκαίρι θα μυρίσει, την άκρη του ορίζοντα όπου τελειώνει η στεριά. Λογάριαζε πως από το ένα δευτερόλεπτο στο άλλο θα βρισκόταν εκατό μέτρα ψηλά – από το κεφάλι ως τις πατούσες είχε γίνει ένα μπαλόκι. Εκείνη τη στιγμή έσκασε – μπαμ! – και τρίμματα από το κορμί του έπεσαν ξερά σαν χοντροκοπανισμένο αλατοπίπερο στις γειτονιές, λεκέδες που τους πήρε η βροχή της επομένης.

Και να φανταστεί κανείς πως ήταν άνθρωπος της υπομονής, δεν είχε βλάβει ούτε ζωντανό ούτε νεκρό. Απόδειξε όμως πως είναι αδύνατον να αναληφθεί ο άνθρωπος στους ουρανούς, ακόμα και όταν του δίνεται η ευκαιρία. Δεν θέλω να πιστέψω πως από τότε οι παπουτσήδες άρχισαν να πωλούν παπούτσια με μολυβένιες σόλες στους καλούς πελάτες τους για να είναι εξασφαλισμένοι πως δεν θα εγκαταλείψουν αιωρούμενοι έξαφνα τούτη τη γη που την πατούμε και όλοι μέσα θε να μπορούμε. Ούτε θέλω να πιστέψω τα λεγόμενα πως όσα τρίμματα του καντηλανάφτη είχαν σωθεί από τη βροχή θεωρήθηκαν φυλαχτά και πως θάνατοι έλαβαν χώρα επειδή κάποιοι όρμησαν σε σπίτια σαν ποντικοί και σε κοτέτσια σαν αλεπούδες για να πιουν τσάι του βουνού, ραντίζοντάς το με μια πρέζα στη μύτη του κουταλιού από εκείνα τα κατάλοιπα.

Δεν χρειάζεται να πούμε περισσότερα, επειδή ο σκοπός του λόγου μας δεν είναι να μας απασχολήσει το κακό. Όπως γνωρίζετε, πολλοί τουμπάνιασαν εκείνες τις μέρες, όλο τον μήνα Φλεβάρη. Οι καλοί και ενάρετοι, οι πιστοί και αλλοπαρμένοι ξεφούσκωναν γρήγορα και άφηναν την τελευταία πνοή τους με

ένα σφύριγμα οχιάς. Οι κακοί και άτιμοι αργόσβηναν φουσκωμένοι μέρες, ώσπου να ξεχαστούν κάποιες τουλάχιστον από τις βαριές αμαρτίες τους. Οι γιατροί και οι οδοντοτεχνίτες είχαν βρει τρόπο να τρυπούν με μια χοντρή πρόκα τις πρησμένες κοιλιές, από τις οποίες έφευγε αργά μια αποφορά άστυφτης, πολυκαιρισμένης πατσαβούρας. Οι συμβολαιογράφοι έγραφαν διαθήκες, οι νεκροθάφτες έσκαβαν ολημερίς και ολονυχτίς τάφους, όπου συχνά έπεφταν για να ξαποστάσουν από τον κάματο και να μην ξανασηκωθούν, οι ζωντανοί άρπαζαν τα χρυσαφικά και τα χρυσά δόντια των ετοιμοθάνατων για να μην τους προλάβουν οι συγγενείς, οι σκύλοι έγλειφαν τους νεκρούς που έμεναν ασάβανωτοι – πολλοί ολόγυμνοι επειδή τα ρούχα τους ταίριαζαν σε κάποιον της φαμίλιας. Και οι πλούσιοι, όπως συμβαίνει εξακολουθητικά, αφού σφάλισαν τα αρχοντικά τους και μερίμνησαν για τη φύλαξή τους, πήραν τα βουνά για να βρουν καταφύγιο μακριά και αγαπημένα περνούσαν τον καιρό τους, κάθε Τρίτη και Πέμπτη να λένε ιστορίες που μας παραδόθηκαν από στόμα σε στόμα.

«Εσύ που βλέπεις όλα ετούτα», είπε ο πατέρας μου, «να μάθεις γράμματα για να γράψεις την ιστορία που θα σου πω». Θα την είχα λησμονήσει αν με έπιανε ο ύπνος μπροστά στο τζάκι όπου ο πατέρας μου ανακάτευε το φαγητό, που κόχλαζε και άπλωνε τη μυρωδιά του ως τα σάλια μου, που έτρεχαν λόγω της ώρας. Θα την είχα χωνέψει τη μυρωδιά αν ο αέρας δεν σφύριζε ανάμεσα στις χαραμάδες του πλίθινου τοίχου του σπιτιού μας, όπου χώναμε κουρέλια που οι άκρες τους κρέμονταν και κινούνταν αργά πέρα δώθε, λες και οι ανάσες μας τις ζωντάνευαν. Θα την είχα γράψει όπως μας μάθαινε ο δάσκαλος στο σχολείο και θα ήταν άνοστη.